

“GELE SMURFEN, DAT WAS GEEN GEZICHT”

door Toon Hersten

NINE EN VÉRONIQUE CULLIFORD OVER DE SMURFEN, NOG ALTIJD EEN FAMILIEBEDRIJF

Bijna vijftig jaar na hun ontstaan worden de Smurfen nog altijd beheerd door de familie van hun bedenker, Peyo - een pseudoniem van Pierre Culliford (1928-1992). Onder het goedkeurend oog van weduwe Nine Culliford houden zoon Thierry en dochter Véronique de teugels strak, en gaat het de Smurfen voor de wind. “Vooral in China en het Midden-Oosten zie ik nog veel mogelijkheden voor de Smurfen.” Een gesprek met Nine en Véronique Culliford.

Het gaat goed met de Smurfen. IMPS, het bedrijf dat de rechten exploiteert, realiseerde vorig jaar een recordomzet van 25 miljoen euro. Bovendien bereikte de Hollywoodproductie ‘The

Smurfs’ van vorig jaar plaats 76 in de box office tophonderd aller tijden, met een opbrengst van 563 miljoen dollar. In juni opende een eerste Smurfenstore de deuren in Brussel, terwijl aan de ingang van het stripmuseum Moof een metershoog beeld

van een Smurf werd onthuld. In augustus rolde ook ‘De politiesmurfen’, het 31ste album uit de reeks, van de persen. Een album bovendien getekend door de Vlaamse tekenaar Jeroen De Coninck, al jaren verbonden aan Studio Peyo.

Nine Culliford, die de geschiedenis van *les Schtroumpfs* van bij het allerleerste begin heeft meegeemaakt, is trots. Een ontbijt in een vakantiehuisje aan de Belgische kust was het officiële begin van een gigantisch succesverhaal, al had niemand dat op dat moment door. “Aanvankelijk was er alleen een naam: *Schtroumpf*”, herinnert ze zich. “In de zomer van 1957 hadden wij samen met het gezin van André Franquin (tekenaar van onder meer ‘Guust Flater’ en ‘Robbedoes en Kwabbernoot’ - nvdr) een vakantiehuisje in Sint-Idesbald gehuurd. Tot laat in de nacht werd er plezier gemaakt, we gingen veel te laat slapen. ‘s Morgens zaten we wat vaag aan het ontbijt, toen mijn man aan André wilde vragen het zout eens door te geven. Hij kon niet meteen op het juiste woord komen, en zei toen: ‘André, wil je mij de... *schtroumpf* eens doorgeven?’ We hebben daar ongelooflijk mee gelachen, in zoverre zelfs dat mijn man het woord opschreef. Dat kon

François Walthéry en Nine Culliford in de tekenstudio met Peyo. (Foto familie Culliford/IMPS, 2012)

Véronique en Nine Culliford. (Foto Bart Van der Moeren)

“ DOOR DEDUCTIE WAS HET SNEL DUIDELIJK DAT ZE BLAUW MOESTEN ZIJN. DE VERHALEN SPEELDEN ZICH IN DE MIDDELEEUWEN AF, TEGEN EEN ACHTERGROND VAN KASTELEN EN BOSSEN. GROEN WAS DUS AL METEEN UITGESLOTEN. ”

ooit nog van pas komen. Hij tekende toen de strip 'Johan en Pirrewiet', en een jaar later doken daar voor het eerst kleine mannetjes in op. Toen hij daar een naam voor zocht, stootte hij weer op dat woord uit Sint-Idesbald.”

Stripgids: Werkte u toen ook al mee aan de strips van uw man?

Nine Culliford: Zeker. Wij zijn in 1951 getrouwd. Op dat moment werkte ik nog bij een bank. Pierre zei: 'Je kan beter voor mij komen werken, dan

ga je veel meer verdienen.' Van dat moment af heb ik al zijn strips ingekleurd.

Stripgids: Dat de Smurfen blauw zijn, hebben we dus aan u te danken?

Nine Culliford: Door deductie was het snel duidelijk dat ze blauw moesten zijn. De verhalen speelden zich in de Middeleeuwen af, tegen een achtergrond van kastelen en bossen. Groen was dus al meteen uitgesloten. Rood kon ook niet, dan zouden ze te hard opvallen. En geel... Dat leek

me wat te gewelddadig. Gele Smurfen, dat was geen gezicht. Dus werd het blauw. Ik legde mijn werk altijd aan mijn man voor, ook dit keer, en hij was meteen enthousiast.

Stripgids: Kenden de Smurfen meteen een groot succes?

Nine Culliford: We kregen toch onmiddellijk de vraag van uitgeverij Dupuis om meer verhalen te maken voor het weekblad *Robbedoes*. De lezers reageerden heel enthousiast op de personages. Van dat

moment af is het succes stapje voor stapje blijven groeien. De eerste Smurfenfiguurtjes in latex maakten we voor Kellogg's cornflakes, dat er een commerciële actie mee opzette. Een beetje zoals bij Bonux waspoeders. Bij een doos Bonux zat in die tijd ook een cadeautje, meestal een poppetje.

Stripgids: Uw man stelde aan uitgever Charles Dupuis voor om de poppetjes ook na de Kellogg's-actie verder te commercialiseren. Hij weigerde. Is dat de reden dat u het zelf bent gaan doen, en dat het nog altijd een familiebedrijf is?

Nine Culliford: Ik denk het wel. Toen mijn man het aan Dupuis voorstelde, antwoordde hij dat zo iets zijn job niet was. Daar had hij natuurlijk gelijk in. Al heeft hij er later wel spijt van gehad. *(lacht)*

Stripgids: Hoe organi-

seerde u zich in die tijd?

Nine Culliford: Ik stuurde facturen naar de uitgeverij, en betaalde de facturen van de medewerkers. Dat was het. Wij deden alles zelf. Een echte organisatie zat daar niet achter. Het was niet als een bedrijf georgansieerd.

Véronique Culliford: De studio van mijn vader werkte min of meer als een school. Tekenaars als François Walthery of Derib leerden het vak van mijn vader, en ondertussen staken ze een handje toe bij de productie. Het was een win-win situatie. Voor die jongeren, die leerden tekenen, en voor mijn vader, die hulp had. Zo heeft hij het altijd gedaan.

Stripgids: Zochten jullie in die tijd zelf commerciële partners?

Nine Culliford: Nee, dat lag niet in de aard van

“HET WAS ECHT EEN BROEDERSCHAP VAN TEKENAARS. NIEMAND DEED IETS ZONDER DE ANDEREN. ZELFS DE VROUWEN KONDEN HET GOED MET MEKAAR VINDEN. EN DAT IS NIET EVIDENT.”

mijn man. Hij was blij als we benaderd werden, maar hij zou er nooit zelf naar op zoek zijn gegaan. Daar was hij teveel een kunstenaar voor. Hij probeerde het beste te maken van de mogelijkheden die zich voordeden, maar ging nooit actief op zoek.

CONTROLE

Stripgids: Hij had de naam een controlefreak te zijn.

Véronique Culliford:

Dat was ook zo. De Smurfen, dat was een *One Man Show*.

Hij wilde alles zelf in de hand houden. Hij kon niet delegeren. Dat heeft de Smurfen veel goed gedaan, want hij waakte over de kwaliteit. Maar het was rampzalig voor zijn gezondheid. Hij heeft roofofbouw gepleegd op zijn lichaam.

Stripgids: Hebben de Smurfen en hun succes hem veranderd?

Nine Culliford: Zijn karakter in ieder geval niet, hij had het plots alleen heel druk.

Véronique Culliford: Hij stak zoveel tijd in de licen-

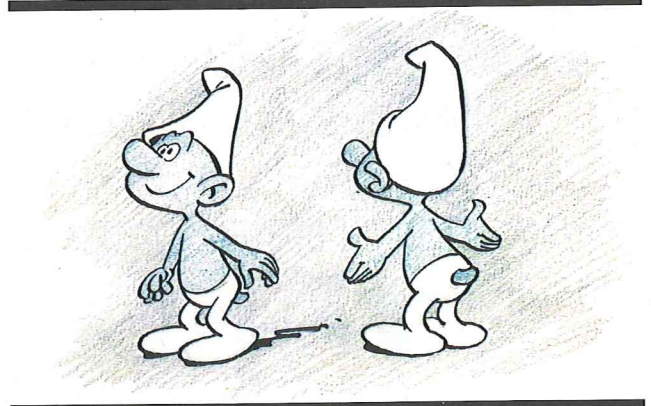
sing van de Smurfen, dat hij geen tijd meer had om strips te tekenen. Daar had hij het heel moeilijk mee. Pas tijdens het laatste jaar van zijn leven, toen hij wist dat ik me met de merchandising bezighield, is hij weer gaan tekenen. Hij heeft toen 'De Geldsmurf' gemaakt. En toen was het afgelopen. Op het moment dat hij stierf, wilde hij aan een nieuwe avontuur van 'Johan en Pirrewiet' beginnen, maar dat is er niet meer van gekomen.

Stripgids: Beviende

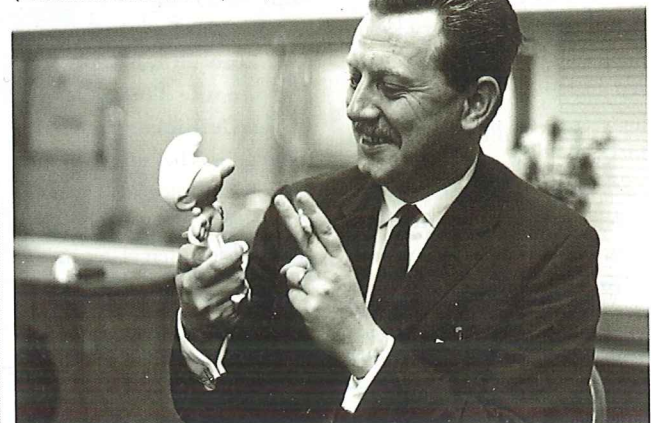
Peyo in de jaren '80, toen de merchandising rond de Smurfen een hoge vlucht nam. (Foto familie Culliford/IMPS, 2012)

De allereerste ontwerp-tekening voor een Smurf. Op dat moment hadden ze nog 'gewoon' vier vingers. (Copyright IMPS, 2012)

Peyo, de geestelijke vader van de Smurfen. (Foto familie Culliford/IMPS, 2012)

tekenaars als Franquin en Roba ('Bollie en Billie'), spoorden hem al lang aan om weer strips te gaan maken.

Véronique Culliford: Met al die tekenaars uit de *Robbedoes*-stal kwamen ze vaak bij elkaar. Mijn vader was zozeer met de businesskant van de Smurfen bezig, dat hij meestal schitterde door afwezigheid. Zij misten hem, en hij miste hen ook. Daarom hebben vrienden als Roba en Franquin hem gezegd: 'Pierre, ga weer tekenen. Zet je aan de tekentafel, dan is het opnieuw zoals vroeger.'

Nine Culliford: Het was echt een broederschap van tekenaars. Niemand deed iets zonder de anderen. Zelfs de vrouwen konden het goed met mekaar vinden. En dat is niet evident. *(lacht)*

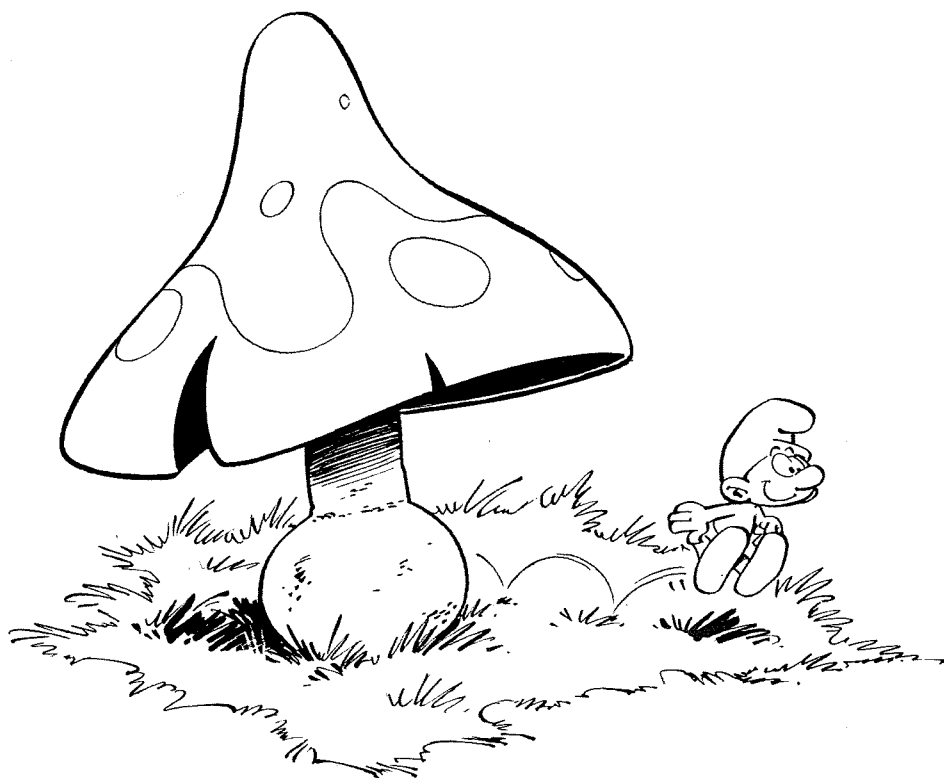
Stripgids: Hielpen ze mekaar ook bij hun werk?

Nine Culliford: Zoveel ze konden. Op een nacht lag mijn man te huilen in bed. Hij had de Smurfin bedacht, en was al dagen aan het proberen om haar op papier gestalte te geven. De papiermand zat vol opgefroamelde en kapotgescheurde schetsen. Hij zag het niet meer zitten, en dacht dat het nooit zou lukken. Hij was wanhopig. Ik heb Franquin toen gebeld, ook al was het al bijna middernacht. Hij is meteen gekomen, en heeft al die opgefroamelde papiermpjes uit de papiermand gehaald. 'Maar dit is toch goed', zei hij. Uiteindelijk zijn ze er die nacht samen uitgekomen.

Stripgids: De Smurfin is het enige vrouwelijke personage uit de reeks. Eén vrouw tussen al die Smurfen.

Véronique Culliford: Wat een geluk heeft ze.

Nine Culliford: Ik hou hoegeenaamd niet van de Smurfin. Mijn man heeft haar alle vrouwelijke onhebbelijkheden die hij

Tekening voor de strip 'De fluit met zes Smurfen', een verhaal uit de reeks 'Johan en Pirrewiet' waarin de Smurfen voor het eerst hun opwachting maakten. (Copyright IMPS/Dupuis, 2012)

maar kon verzinnen gegeven. Hij gaf haar zelfs mannelijke onhebbelijkheden mee, of sommige van zijn eigen minder prettige karaktertrekken. Dat werkte op mijn zenuwen.

de film 'De fluit met zes Smurfen' uit 1976?

Véronique Culliford: Ik denk dat die er pas later, in de jaren '80, gekomen is, toen de Amerikaanse tekenfilmstudio

organiseerd. En mijn moeder ook... *(Nine Culliford lacht)*. Dus het was nodig. Uiteindelijk heb ik nog zes jaar met hem kunnen samenwerken.

Stripgids: Was dat ge-

“WE GAAN OMZICHTIG TE WERK. ER IS EEN SMURFEN-ATTRACTIEPARK GEWEEST IN HET FRANSE METZ, MAAR DAT WAS EEN REGELRECHTE CATASTROFE. DAT WILLEN WE NIET MEER MEEMAKEN.”

Stripgids: Hebt u hem dat verteld?

Nine Culliford: Uiteraard. Herhaaldelijk. Met als gevolg dat hij er de volgende keer nog een schepje bovenop deed. *(lacht)*

HANNA-BARBERA Stripgids: De definitieve internationale doorbraak, is die er gekomen met

Hanna-Barbera een tekenfilmreeks gemaakt heeft rond de Smurfen. Die is echt over heel de wereld vertoond. Pas toen zijn de Smurfen mondiaal gegaan. Daarvoor was het nog een Europese aangelegenheid.

Stripgids: Dat was ook de tijd dat u zelf aan boord kwam.

Véronique Culliford: Mijn vader was erg slordig en onge-

makkelijk?

Véronique Culliford: Daar moet ik niet flauw over doen: dat was het niet. Hij was erg veeleisend. Hij werkte liefst alleen. Ik mocht me wel met de zakelijke kant bezighouden, zei hij, maar de post mocht ik niet opendoen. Ah nee... Dat deed hij liever zelf. Pas geleidelijk aan ging het beter. Ik denk heel commercieel, terwijl

mijn vader een *schepper* was, iemand die in de eerste plaats creatief dacht. Toen hij zag dat het goed draaide, kreeg hij er vertrouwen in en ging het steeds beter.

Stripgids: Willy Vandersteen, de geestelijke vader van Suske en Wiske, liet een artistiek testament na, waarin wordt bepaald wat men met zijn personages wel en niet mag doen.

“WE Zouden graag een nieuwe televisieserie willen maken. Er zijn 272 afleveringen van de Hanna-Barbera-animatiereeks uit de jaren '80, van telkens 20 minuten. Die zijn niet helemaal gedateerd, maar een nieuwe reeks lijkt me wenselijk.”

Bestaat zoiets voor de Smurfen ook?

Véronique Culliford: Papa was blij dat zijn personages niet zouden sterven als hij zou verdwijnen. Voor de rest was hij iemand die niet teveel plannen maakte. Als we op reis vertrokken, dan vroeg hij zich bij het eerste kruispunt al af: 'Gaan we nu naar links of naar rechts?' (lacht) Hij heeft in heel zijn leven nooit plannen gemaakt. Dus heeft hij zeker ook geen testament opgesteld. Hij was blij dat het doorging, dat was alles. En hij was heel tevreden dat het zijn kinderen waren die het gingen verderzetten. We zijn ook heel complementair. Mijn broer Thierry is heel creatief, en werkt aan de verhalen en de scenario's. Ik van mijn kant ben commercieel ingesteld, ik kan zelfs geen Smurf tekenen. Had Hergé kinderen gehad, dan had het er voor 'Kuijfe' misschien ook wel helemaal anders uitgezien. Nu heeft hij beslist dat Kuijfe geen nieuwe avonturen mocht beleven na zijn dood.

Stripgids: Was het een bewuste beslissing om voor uw vader te gaan werken, of is het u ook maar overkomen?

Véronique Culliford: Ik heb op een bepaald moment beslist dat er orde moest worden geschapen in het kantoor van mijn vader. Terwijl mijn ouders op reis waren, heb ik een paar dagen lang opgeruimd en geordend. Zo stom

De Smurfen hebben naar mijn aanvoelen hun succes te danken aan de herkenbaarheid van hun verhaal. Iedereen herkent zich in hun dorpje. Iedereen kan zich wel aan iets of iemand spiegelen. Bovendien zit er nergens iets kwaad in. De smurfenwereld is min of meer een ideale wereld die we allemaal wel zouden wensen.

Nine Culliford: De Smurfen hebben ook zwakke

niet vanzelfsprekend.

Véronique Culliford: Het is vooral moeilijk om hen te doen begrijpen dat wij *nee* zullen blijven zeggen als ze iets willen doen dat wij niet zien zitten. Wij wijken wat dat betreft niet van onze lijn af. Wij hebben maar één product, de Smurfen, en dat product moet leven. Ze zijn onze broodwinning, de Smurfen – we willen dus dat de spirit gerespecteerd wordt, zodat ze ook op lange termijn trouw blijven aan zichzelf. Dat geloof hebben we altijd gehad. Mijn vader heeft vaak scenario's geweigerd voor de tekenfilmserie als hij die echt niet zag zitten. Dat is uiteraard niet altijd gemakkelijk, maar vaak moet het.

Nine Culliford: Het is belangrijk er over te waken dat het nooit vulgair wordt. Ik krijg soms andere strips in handen waar ik niet achter zou kunnen staan.

Véronique Culliford: De kinderen houden van de verhalen van de Smurfen, en ouders zijn gerust in wat de kinderen lezen. Er heerst een zeker respect en tolerantie, ze lezen aangenaam en ze zijn grappig. Jonge volwassenen die in de jaren '80 zijn opgegroeid met de tekenfilms komen nu

is het begonnen. Mijn vader was helemaal van slag toen hij terugkeerde en zijn kantoor binnenstapte. Hij is er wel nooit meer in geslaagd om van mij af te geraken. (lacht)

Stripgids: Weet u wat precies het succes van de Smurfen bepaald heeft?

Véronique Culliford:

plekken, zoals we die allemaal hebben. Maar er zit inderdaad geen slechtheid in. Nergens.

Stripgids: Jullie sluiten partnerschappen met allerlei bedrijven. Hoe moeilijk is het om de spirit van de Smurfen te behouden? Onderhandelen met een Hollywoodstudio lijkt me

Still uit de filmversie van 'De fluit met zes Smurfen'. (Copyright Belvision/IMPS, 2012)

met hun kinderen naar de film, en beleven hun eigen kindertijd opnieuw. Dat is fijn om zien.

STUDIO 100

Stripgids: In Vlaanderen is er Studio 100. Zij hebben een heel universum rond hun personages uitgebouwd, en houden de dingen grotendeels in eigen hand. Jullie hebben altijd in de eerste plaats met andere partners samengewerkt. Is dat een bewuste keuze geweest?

Véronique Culliford: Ik heb ontzettend veel respect voor wat Studio 100 al gedaan heeft. Het is zondermeer indrukwekkend. Wij doen het evenwel anders. Mijn vader had al agenten overal ter wereld, wij werken nog steeds met dat model. Je kan de hele wereld niet bestrijken met een ploeg van veertig mensen. Die agenten zijn voor ons dus heel belangrijk. Wij blijven dus een vrij kleine onderneming, die zich vooral met management bezighoudt. De keuze van onze partners is primordiaal, naast het maken van goede en duidelijke afspraken. Daar staat of valt het mee.

Stripgids: Waar ziet u op commercieel vlak nog de meeste mogelijkheden voor de Smurfen?

Véronique Culliford: Toch in China en in het Midden-Oosten. In het Midden-Oosten is er een enorm potentieel. Neem Dubai, een land in ontwikkeling, met grote winkelcentra, waar veel activiteit is én waar de Smurfen erg bekend zijn... Er wordt onder meer onderhandeld over het openen van attractieparken rond de Smurfen. Ook daar was de tekenfilmreeks van Hanna-Barbera te zien. Op dit moment zijn er nog geen licenties voor die markten, dus is het potentieel groot.

Stripgids: Zijn er geen

licenties omdat er veel piraterij is?

Véronique Culliford: Dat speelt zeker ook mee. Maar we hebben goede papieren om daar tegen op te treden. Dat is nodig als je een personage commercieel wil beschermen. Je moet daar ook in investeren.

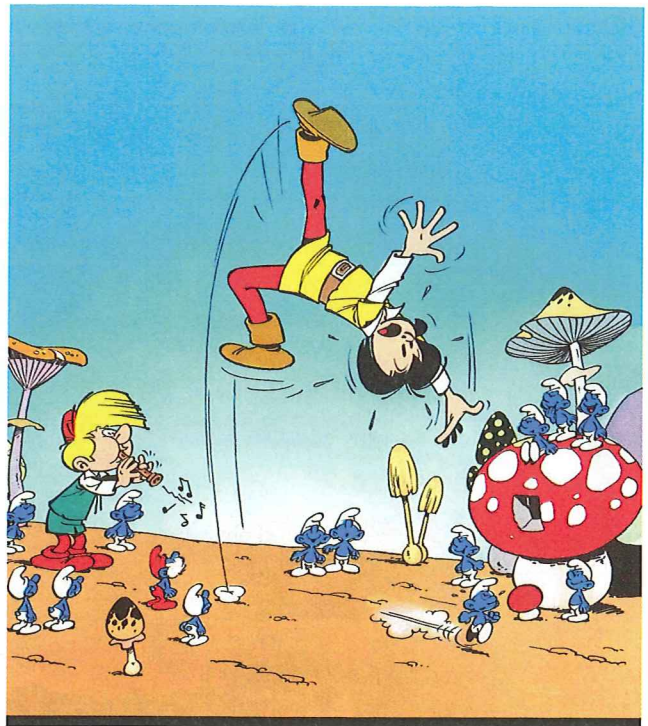
Stripgids: U hebt het over attractieparken. Gaat het dan om een Smurfen-themapark?

Véronique Culliford: Dat zou kunnen. Er liggen verschillende voorstellen ter tafel uit het Midden-Oosten en China, die we momenteel bestuderen. Daarbij zijn ook voorstellen om iets rond de Smurfen te integreren in andere parken. We gaan omzichtig te werk. Er is een attractiepark geweest in het Franse Metz, maar dat was een regelrechte catastrofe. Dat willen we niet meer meemaken. Je moet de juiste partner kiezen, en dus niet over één nacht ijs gaan.

Stripgids: Voor de 3D-film van vorig jaar werden de Smurfen uit de Middeleeuwen naar het New York van vandaag verplaatst. Geen voor de hand liggende keuze.

Véronique Culliford: Ja, dat was nogal een uitdaging. Maar het heeft wél gewerkt, geloof ik. De Smurfen hebben een avontuur beleefd, en zijn teruggekeerd naar hun dorp. Ze vertrekken, veroveren niks, vernielen niks, en keren terug. Het verhaal speelt zich vandaag af, maar het verhaal is goed. Dat is de reden dat het werkt.

Nine Culliford: Het werkt fantastisch in 3D. Ik begrijp wel dat de puristen er niet van houden, ze houden vooral van de tekeningen van mijn man. Maar dit is iets helemaal anders. Dit is een film in 3D, dat stelt andere eisen. Je moet vooruit gaan, je mag niet blijven stilstaan. Dat zat ook in het karakter van Pierre, hij zou

Covertekening voor 'De fluit met zes Smurfen'. (Copyright IMP5/Dupuis, 2012)

er van genoten hebben.

Stripgids: Hoe ver staat het met de tweede film?

Véronique Culliford: Het wordt opnieuw een combinatie van *live action* met 3D-animatie. Ik ben in Montreal naar de opnames van de live action-beelden geweest. Daar worden dan later de 3D-animaties aan toegevoegd, die uiteraard al in preproductie zijn. De film wordt gemaakt met dezelfde ploeg: dezelfde acteurs, dezelfde regisseur, dezelfde producent. In de zomer van 2013 moet hij uitkomen.

Stripgids: Zijn er nog plannen voor een televisieserie?

Véronique Culliford: We zouden graag een nieuwe televisieserie willen maken. We praten momenteel met verschillende partners. Ik vind het een groot gemis dat er geen nieuwe televisiereeks is. Er zijn 272 afleveringen van de Hanna-Barbera-animatiereeks uit de jaren '80, van telkens 20 minuten. Die zijn niet helemaal gedateerd, maar een nieuwe reeks lijkt me wenselijk. Dat is nog niet voor morgen, maar we hopen het wel

gerealiseerd te krijgen.

Stripgids: Wat zou u de Smurfen nog graag zien meemaken, mevrouw Culliford?

Nine Culliford: Ik vind het ongelooflijk wat er de voorbije jaren allemaal gebeurd is. Het overtreft alle denkbare verwachtingen. Ik vind het alleen jammer dat mijn man zo jong gestorven is. Hij heeft zich nooit kunnen voorstellen dat de Smurfen zo'n hoge vlucht zouden nemen. Hij zou er met volle teugen van genoten hebben.

moof.d2d.be/, www.smurf.com/. 'De politiesmurfen' verscheen bij Standaard Uitgeverij. Met dank aan Geert De Weyer.

BAHREIN

Eind september, nadat dit interview was afgenomen, geraakte bekend dat in de golfstaat Bahrein een themapark rond De Smurfen zal verrijzen. Met het project is een investering van vier miljoen euro gemeoid.